

การตัดสินใจเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมภาคตะวันออก และการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม

Policy-Based Decision-Making for Eastern Industrial Development and Environmental Problem Solving

โสภณพิสุทธิ์ จิตจำ*

สถาพร สระมาลี

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

*e-mail:C.soponpisut@gmail.com

Received: November 29, 2019

Revised: March 28, 2019

Accepted: June 18, 2019

Soponpisut Chitcham

Sathapong Saramaree

Faculty of Law, Ramkhamhaeng University

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งอธิบาย (1) การพัฒนาอุตสาหกรรมที่ต้องวิเคราะห์ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม (2) หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน ในทางกฎหมายในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมจากโรงงานอุตสาหกรรม (3) จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลาย ทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน (4) เสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชน หรือชุมชน และ (5) ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม ร่วมมือ และสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลาย ทางชีวภาพ โดยมีข้อสรุป นโยบายที่มุ่งการผลิตให้ได้จำนวนมากที่สุด โดยคำนึงถึงผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมไม่มากพอในปัจจุบันต่าง ๆ ในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่เหมาะสมจนเป็นเหตุให้เกิดปัญหาทางสิ่งแวดล้อมและส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและสิ่งแวดล้อมหรือของเสียต่าง ๆ เหล่านี้เจือปนอยู่ในธรรมชาติมากจนเกินระดับที่กระบวนการฟอกตัวของระบบธรรมชาติ เป็นอันตรายต่อสุขภาพและอนามัยของมนุษย์รวมทั้งระบบนิเวศ และ สิ่งมีชีวิตทั้งมวลและพืชผลทางการเกษตร และอาจส่งผลถึง วัฏจักรอื่น ๆ ในธรรมชาติ

คำสำคัญ: การพัฒนาอุตสาหกรรม ทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ

Abstract

This article aims at elucidating 1) environmental impact analysis-based industrial development; 2) legal public participation in protecting the environment from industrial factories; 3) ways to sustainably manage, maintain, and balance the utilization of natural and environmental resources, and biodiversity; 4) recommendations for government sectors to perform actions for inhabitants or communities; and 5) people's participation in preserving and protecting the environment, natural resources, and biodiversity. The researchers concluded that, due to the production-oriented policy and inadequate awareness of environmental impacts as well as inappropriate use of natural resources, environmental contamination has exceeded the capacity of natural purification which is not only harmful to human health and hygiene, ecosystems, other living things, and agricultural crops, but this may also affect the life cycle of other living organisms in the nature.

Keywords: Industrial Development, Natural Resources, Environmental Quality, Health

1. บทนำ

ประเทศไทยตั้งอยู่ในถิ่นแถบนี้ราว พ.ศ.1192 ต่อมาได้ตั้งเมืองหลวงสมัย กรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี กระทั่งถึงกรุงรัตนโกสินทร์นับเวลาได้พันกว่าปี เป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติและมีคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีเนื่องจากอยู่ในเขตร้อนชื้นปกคลุมเกือบตลอดปี ดินแดนบางส่วนอยู่ติดชายทะเล จึงได้รับอิทธิพลจากทะเล จึงทำให้พืชพรรณธรรมชาติเป็นป่าดิบชื้นที่มีไม้สำคัญ ได้แก่ ไม้ตะเคียน ไม้ยาง ไม้แดง และพญาเสือโคร่งบริเวณชายฝั่ง ไม้สำคัญ เช่น ไม้โกงกาง ไม้แสม ไม้ลำพู เป็นต้น เหมาะสำหรับการเพาะปลูกและทุ่งเลี้ยงสัตว์และสังคมไทยในอดีตเป็นสังคมเกษตรกรรมที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” เกษตรกรรม เลี้ยงสัตว์ มีโค กระบือและปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญมีอย่างพารา ไร่อ้อย มันสำปะหลัง และ ข้าวนา ปลูกข้าว ข้าวไทย (Thai Rice) “ข้าวหอมมะลิ” (Thai Jasmine Rice) ถือว่ามีชื่อเสียงระดับโลกมาเป็นเวลานานและการส่งออกก็อยู่ในลำดับต้น ๆ ไม่เกินที่สามของโลก มีประเทศคู่แข่ง คือ ประเทศอินเดีย ประเทศเวียดนาม และประเทศสหรัฐอเมริกา เนื่องจากจำนวนประชากรยังน้อยอยู่การใช้ทรัพยากรธรรมชาติจึงมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป แม้จะมีปัญหาสิ่งแวดล้อมบ้างแต่ก็ยังไม่ส่งผลกระทบต่อการค้าซึ่งพามากนัก ดูเหมือนประหนึ่งว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อมมีเรื่องสำคัญ ต่อมาเมื่อประชากรเพิ่มมากขึ้น การเพิ่มของประชากรอย่างรวดเร็วจาก 20 ล้านคนในปี พ.ศ. 2535 เป็น 65.31 ล้านคนในปี พ.ศ. 2561 จึงมีผลต่อระบบการทำการทำนา และ ปัจจัยที่มีอิทธิพลส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเริ่มต้นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลงสหประชาชาติตั้งหน่วยงานเรียกว่า ธนาคารโลก (World

Bank) เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2488 เพื่อนำเงินมาฟื้นฟูประเทศที่ได้รับผลกระทบจากสงคราม หลังจากนั้นมีการแบ่งประเทศออกเป็นสามกลุ่มประเทศ คือ ประเทศที่พัฒนาแล้ว (Developed Countries) ประเทศที่กำลังพัฒนา (Developing Countries) และ ประเทศที่มีความล้าหลังยังไม่เจริญประเทศด้อยพัฒนา (Underdeveloped Countries) โดยวัดกันด้วยฐานทางด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก ประเทศไทยอยู่ในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา (Yamamoto, 1999) ผู้นำรัฐบาลของประเทศไทยทุกรัฐบาลได้มุ่งขยายฐานการผลิตเพื่อการพัฒนาสู่ประเทศอุตสาหกรรม ประกอบกับภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลงก็เข้าสู่ยุคสงครามเย็น (Cold War) โดยประเทศมหาอำนาจทั้งทางด้านเศรษฐกิจและทางทหารแบ่งออกเป็นสองฝ่าย คือ คอมมิวนิสต์กับประชาธิปไตย ต่างฝ่ายต่างแย่งชิงความเป็นพวกมุ่งให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาทั้งระบบกองทัพอาวุธ ยุทโธปกรณ์และเศรษฐกิจระหว่างสองค่ายระบอบคอมมิวนิสต์ (Communist) ลัทธิ Karl Marx คือ การต่อสู้ทางชนชั้น “ประวัติศาสตร์ของสังคมที่เคยมีอยู่ล้วน คือ ประวัติศาสตร์การต่อสู้ทางชนชั้น” โดยประเทศสหภาพโซเวียต หรือรัสเซีย เป็นแกนนำและระบอบประชาธิปไตยส่งเสริมระบบทุนนิยม (Capitalism) นำทฤษฎี Adam Smith “ความมั่งคั่งของประชาชาติ Wealth of Nation” ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นแกนนำจึงได้เริ่มต้นพัฒนาอุตสาหกรรมตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

2. วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่ออธิบายถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคของมาตรการการป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยคำนึงถึงการศึกษาถึงสภาพและปัญหาอุปสรรค ของมาตรการทางกฎหมายที่

เกิดจากนโยบายของรัฐ หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนและการบังคับใช้กฎหมายป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อม

3. กรอบการวิเคราะห์: การตัดสินใจเชิงนโยบาย

รัฐบาลไทยได้ส่งเสริมให้ขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจให้เปิดโรงงานอุตสาหกรรมขึ้นในสมัยนั้นตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติฉบับที่หนึ่ง พ.ศ. 2504 - 2509 ใช้บังคับ 1 มกราคม 2504 โดยรัฐบาลมีคำขวัญว่า “งาน คือ เงิน เงิน คือ งาน บันดาลสุข” และได้นำหลักการแก้ไขและให้การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 มาตรา 78 บัญญัติว่า “รัฐพึงบำรุงรักษาความสมดุลของสภาวะแวดล้อมทางธรรมชาติ รวมทั้งป่าไม้ ต้นน้ำลำธารและน่านน้ำ” และในมาตรา 93 บัญญัติว่า “รัฐพึงบำรุงสิ่งแวดล้อมให้สะอาดและพึงจัดสิ่งเป็นพิษ ซึ่งทำลายสุขภาพและอนามัยของประชาชน” (Crouzet, 1996) ก่อนหน้านั้นก็ได้มีพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2512 ต่อมา (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2518 และ 2522) เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและการบังคับใช้ในขณะนั้น และในปัจจุบันมีพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 มาตรา 8 และ 37 ใช้ในการควบคุมและกำกับดูแลการขออนุญาตตั้งและประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แต่อย่างไรก็ตามถือว่ายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะในระหว่างที่เน้นการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจนั้น ปัญหาสิ่งแวดล้อมก็เกิดขึ้นมาพร้อม ๆ กันในช่วง พ.ศ. 2515-2519 กลุ่มพลังนิสิตนักศึกษาและประชาชนที่เรียกร้องประชาธิปไตยและขับไล่ท้าวราช (จากเหตุการณ์ 16 ตุลาคม พ.ศ. 2514) ได้ดำเนินการผลักดันอย่างเป็นรูปธรรมในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและนำปัญหาดังกล่าวเสนอต่อนายสัญญาธรรมศักดิ์ นายกรัฐมนตรี จึงได้ตรากฎหมายนี้ขึ้นมา คือ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พุทธศักราช 2518 (Paul, 2015) โดยให้เหตุผลในการประกาศใช้ พระราชบัญญัตินี้ว่า “เนื่องจากเวลานี้ปัญหาความเสื่อมโทรมของคุณภาพสิ่งแวดล้อม เช่น ดินเสีย น้ำเน่า อากาศเป็นพิษ ป่าไม้ ต้นน้ำลำธารถูกทำลาย กำลังทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นปัญหาเหล่านี้มีผลสืบเนื่องมาจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของประชากรและการหลั่งไหลของประชาชนจากชนบทเข้าสู่เมืองใหญ่ ประการหนึ่ง การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่ถูกต้อง ทำให้ป่าไม้ แร่ธาตุ เชื้อเพลิงหมดสิ้นโดยเร็ว ประการหนึ่งและโครงสร้างอุตสาหกรรม ตลอดจนการนำเทคโนโลยีมาใช้โดยไม่คำนึงถึงผลสะท้อนที่จะตามมาในรูปของความเสื่อมโทรมของคุณภาพสิ่งแวดล้อม อีกประการหนึ่ง ประกอบกับความเสื่อมโทรมดังกล่าวนี้ได้เพิ่มถึงระดับวิกฤต

ประเทศอุตสาหกรรมต่าง ๆ จึงได้มีแนวโน้มที่ประเทศเหล่านั้นจะพยายามระบายอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมายังประเทศกำลังพัฒนา เช่น ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งหมายรวมถึงประเทศไทย ปัญหาเหล่านี้จึงเพิ่มความรุนแรงยิ่งขึ้นเป็นทวีคูณ (United Nations Environment, 2015) ซึ่งหากไม่ได้รับการป้องกันแก้ไขตั้งแต่ระยะเริ่มแรกแล้วก็จะเกิดผลกระทบต่อ สุขภาพ อนามัย และความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นอันมาก จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ ขึ้นมาใช้บังคับเพื่อเป็นกฎหมายรองรับการทำงานของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ สังกัดกระทรวงวิทยาศาสตร์ มีหน้าที่เป็นที่ปรึกษาแก่นายกรัฐมนตรี ในการกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก ในด้านการดำเนินการกับผู้ก่อปัญหาสิ่งแวดล้อมคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ไม่สามารถทำได้เองต้องอาศัยประสานงานและขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องจึงไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร สาเหตุเนื่องจากหน่วยงานอื่น ๆ มีภาระหน้าที่หลักอยู่แล้วจึงไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเห็นช่องว่างและอุปสรรคที่ทำให้การบังคับใช้กฎหมายขาดประสิทธิภาพประกอบกับเนื้อหาของกฎหมายยังไม่ครอบคลุมจึงได้มีการปรับปรุงแก้ไขและประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2521 วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2521 (The Rio Declaration on Environment & Development, 2002) เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ คือ การที่พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2518 มีบทบัญญัติบางประการไม่เหมาะสมกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน ทำให้ไม่สามารถส่งเสริม รักษา ป้องกัน หรือแก้ไข สภาวะสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัตินี้ ดังกล่าวให้ 1) คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติและสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่อันเหมาะสมยิ่งขึ้น และ 2) นายกรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศกำหนดโครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชนที่ต้องเสนอรายงานเกี่ยวกับการศึกษาและมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ต่อสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นที่บัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองรักษาสิ่งแวดล้อมไว้ในกฎหมายสิ่งแวดล้อมโดยตรงในมาตรา 71 (1) และมาตรา 18 ตั้งแต่ระยะเตรียมงานสถานที่ตั้งไปจนถึงขอใบอนุญาตตั้งโรงงานอุตสาหกรรม (United Nations Environment, 2015)

3.1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบาย (Actors)

ได้เปลี่ยนชื่อเป็นกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม จึงได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและ

รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2522 วันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2522 เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ ได้มีการจัดตั้งกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน สมควรให้ปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน เข้าร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติขึ้น

จากการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2518 มาแล้วถึงสามครั้งพร้อมทั้งมีพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 แต่ก็ยังไม่สามารถให้การคุ้มครองโรงงานอุตสาหกรรมได้ (Frosch, & Gallopoulos, 1989) ถึงกระนั้นปัญหาสิ่งแวดล้อมก็ยังได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น หากเทียบกันในอดีตที่ผ่านมาในมนุษย์แทบจะไม่ต้องกังวลในเรื่องของการคุ้มครองและรักษาสิ่งแวดล้อมเลย เมื่อพฤติกรรมของมนุษย์ส่อไปในทางบริโภคนิยมมากขึ้นเท่าใด ปัญหาสิ่งแวดล้อมอันเป็นผลพวงของลัทธิบริโภคนิยมก็มากขึ้นเป็นเงาตามตัวและจากการที่สังคมก็ค่อย ๆ พัฒนาจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่อุตสาหกรรม ทั้งสังคมและวัฒนธรรมในช่วง 50 ปีที่ผ่านมาปรากฏการณ์ทางสังคมอย่างหนึ่งในยุคโลกาภิวัตน์ คือ การเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทุกสังคม จะมีการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ การเมือง และด้านอื่น ๆ เป็นต้น จึงกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (Barrow, 2005)

3.2 การตัดสินใจเชิงนโยบาย (Policy Decision-Making)

วันที่ 17 มิถุนายน 2561 รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เดินหน้าโครงการเขตส่งเสริมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (อีอีซี) จะยิ่งตอกย้ำปัญหาสิ่งแวดล้อมเข้าไปอีกหากไม่มีระบบป้องกันและจัดการที่ดีโดยเฉพาะร่างกฎหมายให้เป็นเครื่องมือในการบังคับใช้ให้ทันกับระบบเทคโนโลยี ในพื้นที่ 3 จังหวัด คือ ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทราเพราะเป็นการเชื่อมโยงภาคการเกษตรและการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมเข้าไปด้วย ต่อมารัฐกำหนดเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจำนวน 10 จังหวัด ได้แก่ ตาก มุกดาหาร สระแก้ว ตราด สงขลา หนองคาย นครราชสีมา เชียงราย นครพนม และกาญจนบุรี เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ หมายถึง เขตพื้นที่ที่จัดตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะตามกฎหมายเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมสนับสนุน และอำนวยความสะดวก (Horst, 2005) รวมทั้งให้สิทธิพิเศษบางประการในการดำเนินกิจการต่าง ๆ เช่น การอุตสาหกรรม การพาณิชย์กรรม การบริการ หรือกิจการอื่นใดที่เป็นประโยชน์แก่เศรษฐกิจของประเทศ

3.2.1 การพิจารณากำหนดการตัดสินใจ

การตัดสินใจเป็นหลักการสำคัญของผู้นำรัฐบาลเพื่อการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม

แต่ต้องอยู่บนหลักการและเหตุผลเรื่องความปลอดภัยสาธารณะ การนำทรัพยากรมาใช้ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ในเมื่อในภาคตะวันออกของประเทศไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตจังหวัดระยอง รัฐบาลประกาศและอนุญาตให้ตั้งนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่มาก่อนแล้วถึง 11 แห่ง ประกอบด้วย นิคมอุตสาหกรรมผาแดง เอเซียตะวันออก เอเซียเทอร์มินัส ระยอง (บ้านค่าย) อีสเทิร์นซีบอร์ด (ระยอง) อมตะซิตี้ เหมราช อีสเทิร์นซีบอร์ด อาร์ ไอ แอล หลักชัยเมืองยาง และเหมราชตะวันออก (มาบตาพุด)

ด้วยเหตุว่าภูมิศาสตร์ทางเศรษฐกิจเอื้ออำนวยฐานการผลิตแล้ว นำส่งออกต่างประเทศได้สะดวกเพราะอยู่ใกล้ท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบัง ตั้งแต่ปี พ.ศ.2525 เป็นต้นมา ต่อมาจึงทำให้สมาชิกในชุมชนจะเข้าไปเกี่ยวข้องโดยตรงกับปัจจัยการผลิตด้านแรงงาน และมีการเคลื่อนย้ายแรงงานจากต่างอำเภอและจังหวัดต่าง ๆ เข้ามาในพื้นที่เป็นจำนวนมาก จึงเป็นเหตุให้เห็นสภาพปัญหาต่าง ๆ ได้ชัดเจนขึ้น เมื่อประกอบกับโครงสร้างของสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมาก หากพิจารณาลักษณะชุมชนในสังคมไทยในปัจจุบันแล้ว อาจแบ่งได้ 3 ลักษณะ คือ ชุมชนเกษตรในชนบท ชุมชนเมือง หรือชุมชนอุตสาหกรรม และชุมชนที่กำลังจะเปลี่ยนจากเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรม ในอนาคตโครงสร้างสังคมไทยมีแนวโน้มเปลี่ยนจากสังคมชนบทมาเป็นสังคมเมืองมากขึ้น (Environmental Code, 2013) โดยคนได้อพยพเข้ามาทำงานทำในเมืองและเขตอุตสาหกรรมมากขึ้น ทำให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศไทยเปลี่ยนไป

4. บทวิเคราะห์: กรณีศึกษานโยบายของรัฐกับการพัฒนาอุตสาหกรรม

ประเทศไทยเริ่มเปลี่ยนจากเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรมมากขึ้นเรื่อย ๆ ในอนาคตโครงสร้างสังคมไทยมีแนวโน้มเปลี่ยนจากสังคมชนบทมาเป็นสังคมเมืองมากขึ้น โดยคนได้อพยพเข้ามาทำงานทำในเมืองและเขตอุตสาหกรรมมากขึ้น ทำให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศไทยเปลี่ยนไป อย่างไรก็ตามหากมีการพัฒนาอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมให้มีความเหมาะสม เศรษฐกิจทั้งสองประเภทจะเกื้อกูลกันอย่างมหาศาล แต่หากมุ่งส่งเสริมอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่องอย่างเช่นปัจจุบันทั้งขาดความรู้ความเชี่ยวชาญเรื่องเทคโนโลยีใหม่ ๆ ก็เป็นปัญหาสำคัญสำหรับการพัฒนาสังคมอุตสาหกรรมที่ขับเคลื่อนด้วยระบบเทคโนโลยีเครื่องจักรโรงงานขนาดใหญ่ และ ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมายที่อาจส่งผลต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมรุนแรงยิ่งขึ้น (Crouzet, 1996)

จึงจำเป็นต้องตรากฎหมายที่บังคับใช้ในลักษณะป้องกัน รวมทั้งร่างกฎ ระเบียบและคำสั่ง ในลักษณะการคุ้มครอง

ป้องกันเพื่อให้เกิดความปลอดภัยต่อสังคมจะเป็นประโยชน์อย่างมาก (Economic Co-operation & Development) เพื่อให้เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจที่มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน จึงกล่าวถึง สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based Economy) เป็นสังคมเศรษฐกิจที่พัฒนาจากสังคมเกษตรกรรมที่ต้องอยู่ควบคู่กับสังคมอุตสาหกรรม คือ มนุษย์ต้องคุ้มครองดูแลสิ่งแวดล้อม จึงกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมจากโรงงานอุตสาหกรรมประกอบด้วย 1) การกลั่นกรองโครงการที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมป้องกันล่วงหน้า 2) การจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมภายหลังดำเนินการแล้ว 3) การพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมก่อนต่อใบอนุญาต และ 4) การติดตามตรวจสอบหลังต่อใบอนุญาตแล้ว และ ส่งเสริมให้สิ่งแวดล้อมฟอกตัวเองตามธรรมชาติ เช่น อนุสัญญาเพื่อการคุ้มครองนกกินหนูที่กีดกันต้นข้าวเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรรม ค.ศ. 1902 อนุสัญญาเกี่ยวกับการรักษาสัตว์และพืชตามสภาพธรรมชาติของสัตว์และพืชนั้นเพื่อให้ธรรมชาติคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ค.ศ.1993 (OECD, 2013) เป็นต้น ไซบีเรียในอเมริกาและยุโรปและอนุสัญญาดังกล่าว มุ่งเน้นถึงการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าด้านสิ่งแวดล้อมเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นสำคัญและยังไม่มีลักษณะครอบคลุมกว้างขวางทุกภูมิภาคของโลก เนื่องจากยังไม่มีควมจำเป็นที่จะต้องทำในระดับนั้นและต่อมาประเทศไทยก็นำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2517 (Timothy, 2018) และหลังจากนั้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับต่อ ๆ มา ส่วนใหญ่ก็ได้มีบัญญัติไว้แต่แม้กระนั้นจนถึงปัจจุบันก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ และยิ่งก่อให้เกิดปัญหาใหม่และเป็นปัญหาใหญ่กว่าเดิมมีความหมายรวมถึงความสูญเสียมากกว่าเดิมทางด้านสิ่งแวดล้อมทั้งน้ำเสียและอากาศเป็นพิษ

5. ข้อค้นพบ

5.1 การตัดสินใจเชิงนโยบายของรัฐบาลที่ยังขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นปัญหาที่กำลังคุกคามสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจ แทบทั้งสิ้นอาจเกิดการใช้เทคโนโลยีในการผลิตที่ขาดประสิทธิภาพในการป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมและจากการละเลยของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานที่มุ่งการผลิตให้ได้จำนวนมากที่สุดเพียงอย่างเดียวโดยไม่คำนึงถึงผลเสียที่จะตามมา รวมทั้งเจตคติในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่เหมาะสม จนเป็นเหตุให้เกิดปัญหาทางสิ่งแวดล้อมและส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ที่เกิดจากกระบวนการผลิตทั้งในรูปของวัตถุดิบและพลังงานทั้งที่มี

ลักษณะทางกายภาพและชีวภาพโดยสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เจือปนอยู่ในธรรมชาติมากจนเกินระดับที่กระบวนการฟอกตัวของระบบธรรมชาติ (Natural Purification Process) จะรองรับได้ และเป็นอันตรายต่อสุขภาพและอนามัยของมนุษย์รวมทั้งระบบนิเวศ และ สิ่งมีชีวิตทั้งมวลและพืชผลการเกษตร ความสิ้นสະเทือน ขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูล กากสารพิษ และทางเสียง ที่เห็นได้ชัดเจน คือ น้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมที่ปล่อยลงแหล่งน้ำต่าง ๆ และอากาศเป็นพิษจนเป็นข้อพิพาทระหว่างเจ้าของโรงงานอุตสาหกรรมกับชาวบ้าน และองค์กรต่าง ๆ ในสังคม และมีข้อพิพาทเกิดขึ้น (Bliss, & Porter, 1909) จึงเป็นที่มาของปัญหาและถือว่า เป็นปัญหาใหญ่ของสังคมไทยตลอดมาแม้รัฐธรรมนูญหลายฉบับในอดีตได้บัญญัติถึงการให้ความคุ้มครองสิ่งแวดล้อมจากโรงงานอุตสาหกรรมและหลักการป้องกันล่วงหน้ามาบ้างแล้วก็ตาม เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 บัญญัติในมาตรา 79 ที่ว่าด้วยเรื่องการส่งเสริมและการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อม ต่อมาเมื่อมีการปฏิวัติ วันที่ 19 กันยายน 2549 และมีการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้นำมาบัญญัติไว้ใน มาตรา 66 และ 67 วรค 2 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว พุทธศักราช 2557) มาตรา 4 และมาตรา 5 วรคหนึ่ง ไซบีเรีย 22 กรกฎาคม 2557 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 58 ประกาศใช้ให้หลักประกันและคุ้มครองตามกฎหมายและประเพณีการปกครองจะต้องถูกกำหนดให้รายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโรงงานก่อนทั้งต้องมีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน (Barrow, 2005)

5.2 กระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียรวมทั้งให้มืองค์กรอิสระเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและเสนอความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการโครงการหรือตั้งโรงงานหากอยู่ในเขตการนิคมก็ต้องขออนุญาตต่อโครงการนิคมอุตสาหกรรม (Bliss, & Porter, 1909)

5.3 หลักกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ท้องถิ่น ถ้าเป็นนอกโครงการนิคมอุตสาหกรรมที่มีเอกชนนำพื้นที่เข้าร่วมในลักษณะให้เช่าหรือเข้าหุ้นก็ต้องได้รับอนุมัติตามกฎหมายระเบียบเกี่ยวกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจากนายกองค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ทั้งสองแบบต้องผ่านการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment-EIA/Environment & Health Impact Assessment EHIA) คือ กระบวนการ

ประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่การวิเคราะห์จากผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งหมายถึง การใช้หลักวิชาการในการทำนายหรือคาดการณ์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมทั้งทางบวกและทางลบของการดำเนินโครงการพัฒนาที่จะมีผลต่อสิ่งแวดล้อมในทุก ๆ ด้านทั้งทางทรัพยากรธรรมชาติ ทางเศรษฐกิจ และสังคม เพื่อจะได้หาทางป้องกันผลกระทบในทางลบที่อาจเกิดขึ้นให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด (Susan, 2006) ในขณะที่เดียวกันก็มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติซึ่งส่วนใหญ่ไม่สามารถฟื้นคืนกลับมาได้อย่างมีประสิทธิภาพที่มีประสิทธิภาพสูงสุดและคุ้มค่าที่สุด นอกจากนี้รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมยังใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจของนักบริหารว่าสมควรดำเนินการหรือไม่ ดังนั้นมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมจากโรงงานอุตสาหกรรมจะเป็นประโยชน์อย่างมาก หากนำมาใช้ในการวางแผนป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ขั้นตอนศึกษาความเหมาะสมของโครงการจะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นภายหลังดำเนินโครงการไปแล้วและเป็นวิสัยทัศน์ของนักบริหารโครงการในยุคโลกาภิวัตน์ที่มุ่งเน้นการป้องกัน ติดตาม ประมวลผลมากกว่าการแก้ไขอย่างที่กำลังประสบอยู่ พบว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นจากโรงงานอุตสาหกรรมอีกมากและส่วนใหญ่จะเป็นปัญหา ดังนี้ (UNESCO, 1982)

1) ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรดินบริเวณใกล้เคียงที่ตั้งโรงงานผลกระทบปัญหาที่เกิดขึ้นบนดิน แยกได้เป็นสองประเภท คือ สภาพธรรมชาติ ได้แก่ สภาพที่เกิดตามธรรมชาติของบริเวณนั้น ๆ เช่น บริเวณที่มีเกลือในดินมากหรือบริเวณที่ดินมีความหนาแน่นน้อย เป็นต้น ทำให้ดินบริเวณนั้นไม่เหมาะสมแก่การเจริญเติบโตของพืช

การกระทำของมนุษย์ ส่วนมากมักเกิดเนื่องจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือปล่อยปละละเลย มุ่งแต่จะแสวงหาผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งโดยไม่คำนึงถึงผลเสียที่เกิดขึ้นภายหลัง การใช้สารเคมีและสารกัมมันตรังสี ได้แก่ สารเคมีจากโรงงานอุตสาหกรรมหรือสถานวิจัยต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นน้ำยาเคมี หรือโลหะที่เป็นพิษที่เหลือทิ้งหลังจากแยกเอาสิ่งที่ต้องการออกแล้ว เช่น โรงงานถลุงและแยกโลหะต่าง ๆ หรือโรงงานแยกแร่ รวมทั้งสารกัมมันตรังสีต่าง ๆ เช่น พวกที่มากับฝุ่นจากของเสียที่ทิ้งจากโรงงาน และสถานวิจัยที่ใช้กัมมันตรังสี สารเคมีเหล่านี้บางชนิดเป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตโดยตรงบางชนิดเปลี่ยน สภาพของดินทำให้ดินเป็นกรดหรือด่าง ไม่สามารถเพาะปลูกทำเกษตรกรรมได้ต่อไป (Timothy, 2018)

2) ปัญหาเกิดจากการใช้น้ำในโรงงานอุตสาหกรรม และน้ำไหลผ่านบริเวณต่าง ๆ ยิ่งถ้าไหลผ่าน บริเวณโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ จะพบสารตกค้างจากอุตสาหกรรมนั้น ๆ เช่น สารตะกั่วจากโรงงานตะกั่ว คอนเซนเทรต (ประเทศไทย)

จำกัด เป็นต้น ซึ่งตั้งอยู่บริเวณต้นลำห้วยคลิตี้ ต้นกำเนิดของสารตะกั่วตัวปัญหาตั้งแต่ พ.ศ. 2544 จนถึงปัจจุบัน ปัญหาการปนเปื้อนสารตะกั่วในลำห้วยคลิตี้ ตำบลชะแล อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งแม้ว่าจะผ่านมา 14 ปีแล้ว แต่ปัญหาที่เกิดจากการปนเปื้อนของสารตะกั่วในห้วยคลิตี้ยังคงมีอยู่มีปริมาณสารตะกั่วในน้ำไม่เกินมาตรฐานคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน คือ 0.05 มิลลิกรัมต่อลิตร มาตั้งแต่ พ.ศ. 2547 ประชาชนสามารถใช้ได้ แต่หากจะดื่มควรผ่านการกรองและต้มฆ่าเชื้อโรคก่อน ส่วนสัตว์น้ำยังคงไม่สามารถนำมากินได้ปริมาณที่กำหนดของ Environmental Protection Agency (EPA) ที่กำหนดไว้ที่ 0.5 ไมโครกรัมต่อกิโลกรัม (ppm) (Frosch, & Gallopoulos, 1989) ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต และการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม สาเหตุของการเกิดมลพิษทางน้ำ ส่วนใหญ่เกิดจากน้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรม ที่มีโลหะหนักปนเปื้อนซึ่งมักจะมีสีดำ และมีกลิ่นเหม็นกลิ่นเน่า จากสารเคมีเหล่านี้จะถูกสะสมในวัฏจักรห่วงโซ่อาหารของสัตว์น้ำ และมีผลต่อมนุษย์ภายหลังจากการปล่อยสารเคมีในรูปของสารละลายลงสู่แหล่งน้ำต่าง ๆ ทำให้เกิดปัญหาน้ำเน่าเสีย ไม่สามารถนำน้ำนั้นมาใช้ในการบริโภค อุปโภค ระบบนิเวศของสัตว์น้ำถูกทำลาย รวมถึงการส่งกลิ่นเหม็นรบกวน ทำให้ชาวบ้านบริเวณนั้นได้รับความเดือดร้อนดังเช่นที่เป็นชาวฟ้องร้องให้หน่วยงานรัฐเข้ามาตรวจสอบอยู่เป็นประจำ (Campbell, 1986) เช่น การปล่อยน้ำเสียออกสู่ลำคลองของโรงงาน ไทยแมค เอสทีอาร์ จำกัด ซึ่งเป็นโรงงานแปรรูปยางพาราอัดแท่ง จังหวัดกระบี่ เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2554 ส่งผลให้ปลาตายเป็นจำนวนมากในคลองปกาสัย และในปี พ.ศ. 2553 โรงงานอุตสาหกรรมฟอกย้อมได้ปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำซึ่งตั้งอยู่ริมคลองลำโรงเชื่อมต่อกับแม่น้ำเจ้าพระยา และนอกจากนี้ยังพบว่า โรงงานอุตสาหกรรมอีกหลายแห่งที่ตั้งอยู่บริเวณแม่น้ำเจ้าพระยาได้ปล่อยน้ำเสียลงสู่แม่น้ำ ทำให้หน่วยงานให้ความคุ้มครองด้านสิ่งแวดล้อมออกมาเรียกร้องให้รัฐบาลออกกฎหมายควบคุมการปล่อยน้ำเสีย บังคับให้โรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ เปิดเผยข้อมูลการใช้สารเคมีในทุกกระบวนการและขั้นตอนการปล่อยมลพิษของโรงงานออกสู่สิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การลดการใช้สารพิษ

3) ปัญหามลพิษทางอากาศส่วนใหญ่เกิดจากควันจากสารเคมี ในรูปของก๊าซพิษที่ปล่อยออกสู่บรรยากาศรวมถึงฝุ่นขนาดเล็กสูงเกินค่ามาตรฐานจากโรงงานอุตสาหกรรม ควันดังกล่าวมีผลต่อสุขภาพของมนุษย์โดยตรง ควันจากโรงงานอุตสาหกรรมบางแห่งที่มี ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์หรือไนโตรเจนออกไซด์ เป็นองค์ประกอบ เมื่อรวมกับละอองน้ำในอากาศจะกลายเป็นสารละลายกรดซัลฟิวริกหรือกรดไนตริก กลายเป็น

เป็นฝนกรด ตกลงมาอันเป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตและยังทำให้สิ่งก่อสร้างเกิดการสึกกร่อนได้ สถานที่ที่กำลังประสบปัญหากับมลพิษทางอากาศเหล่านี้ จะมีผลกระทบต่อสุขภาพของมนุษย์เป็นอย่างมาก โดยจะมีผลต่อระบบทางเดินหายใจ อาจทำให้เกิดโรคภูมิแพ้ โรคหอบหืด เยื่อบุตาอักเสบ และอาจเป็นอันตรายต่อเด็กในครรภ์ตลอดจนเสียชีวิตได้

4) การทิ้งขยะมูลฝอยและของเสียต่าง ๆ จากโรงงานอุตสาหกรรม เป็นแหล่งผลิตของเสียที่สำคัญยิ่ง โดยเฉพาะของเสียจาก โรงงานที่มีโลหะหนักปะปน ทำให้ดินบริเวณนั้นมีโลหะหนักสะสมอยู่มาก โลหะหนักที่สำคัญ ได้แก่ สารตะกั่วปรอท และ แคดเมียม สำหรับในประเทศไทยเท่านั้นที่มีรายงานพบว่า การเสื่อมคุณภาพของดินเนื่องจากตะกั่ว คือ โรงงานถลุงตะกั่วจากซากแบตเตอรี่เก่าที่ตำบลครุใน อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ (Environmental Code, 2013) ได้นำเอาอากาศตะกั่วหรือเศษตะกั่วที่ไม่ใช่ประโยชน์มาถมทำถนนทำให้ดินบริเวณนั้นเกิดสภาพ เป็นพิษ เป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตทั้งพืชและสัตว์

5) ปัญหาทางเสียงและความสั่นสะเทือน โดยเฉพาะโรงงานปูนซีเมนต์และโรงโม่หิน ที่มีมากกว่า 40 แห่งในพื้นที่บริเวณถนนหน้าพระลาน เทศบาลตำบลหน้าพระลาน อำเภอลำลูกเกด จังหวัดสระบุรี มีระดับเสียงและฝุ่นละอองเกินกว่ามาตรฐาน มีค่าฝุ่นละอองขนาดเล็ก หรือ PM 10 อยู่ในระดับที่สูงเกินกว่าค่ามาตรฐาน โดยจากการตรวจวัดค่าฝุ่นละอองจากเครื่องวัดคุณภาพอากาศอัตโนมัติของกรมควบคุมมลพิษ ที่มีการวัดค่าและแสดงผลทุกครึ่งชั่วโมง พบมีค่าเฉลี่ยฝุ่นละอองอยู่ที่ 167 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร จากค่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ต้องไม่เกิน 120 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร (Environmental Code, 2013) ซึ่งถือเป็นระดับหมอกควันรุนแรง ที่ประชาชนควรหลีกเลี่ยงกิจกรรมในพื้นที่หมอกควัน และ สวมหน้ากาก ในช่วงที่ออกพื้นที่กลางแจ้ง

มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมจากโรงงานอุตสาหกรรมนั้นเพื่อนำไปสู่การให้การคุ้มครองป้องกันให้สำเร็จผลได้ โดยมีหลักการสำคัญสองประการ คือ หลักการป้องกันล่วงหน้า (Precautionary Principle) และการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment) ซึ่งหากมีกลไกหรือมาตรการดังกล่าว จะทำรายการการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้แม่นยำ ทำให้ปัญหาสิ่งแวดล้อมลดลงได้หรือป้องกันได้ตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของหลักการพัฒนายั่งยืนคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เพราะการที่เรานำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์แล้ว (Paul, 2015) ในปัจจุบันต้องคำนึงถึงคนรุ่นอนาคตที่จะได้ใช้

ประโยชน์ในทรัพยากรธรรมชาติเช่นเดียวกัน ซึ่งจากการศึกษาพบว่า หลักการพัฒนาที่ยั่งยืนจะต้องจัดทำรายการการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมนี้มีปัจจัยสำคัญ สอง ปัจจัย คือ การคุ้มครองป้องกันล่วงหน้ากับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยจะต้องมีกฎหมายมารับนั้นจะต้องอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77

References

- Barrow, C.J. (2005). *Environmental Management & Development*. London: Routledge.
- Bliss, W., & Porter, D. (1909). *The New Encyclopedia of Social Reform 1*. Funk & Wagnals.
- Campbell, H. (1986). Law Dictionary 4 The Paul MN West Publishing, P. 1317
- Crouzet, F. (1996). *France*. In Teich, Mikulas; Porter, Roy. The industrial revolution in national context: Europe & the USA. Cambridge University Press. p. 45. ISBN 978-0521-409407 LCCN95025377
- Environmental Code. (2013). *Environmental Code*. Retrieved March 13, 2018, from <http://195.83.177.9/Environmental Code {Online}>, available code / listen. phtml? lang suK & c = 40, 2013
- Frosch, R.A., & Gallipolis, N.E. (1989). Strategies for manufacturing. *Scientific American*, 261, 144-152.
- Horst, S. (2005). *German Environmental Law Practitioners* (2nd ed.). London: Kluwer Law International.
- OECD. (2013). *The Conclusions & Recommendations of the OECD Environmental Performance Review of France*. Retrieved March 10, 2018, from <http://www.oecd.org/dataoecd/3/44/34463341.pdf>, 2013
- Paul, M. (2015). *Law Environmental*. Retrieved March 10, 2018, from 1111111111111111 <http://www.invispress.com/law/environmental/georgia.html>
- Susan, E. (2006). *Scar Tow The Nineteenth - Century Origins of Modern Political, H & Book of Party Politics*, ed by Richard Katz & William Crotty, Sage Publication, pp1617

- The Rio Declaration on Environment & Development. (2002). *Principle Indigenous Peoples have a vital role indigenous people & their communities & other local communities have a vital role in environmental management & development because of their knowledge & traditional practices. States should recognize & duly support their identity culture & interests & enable their effective participation in the achievement of sustainable development the World Economy: Historical Statistics*. Paris: Development Centre, OECD (2003). p. 256
- Timothy, L. G. (2018). *Encyclopedia of the Nations*. Retrieved March 13, 2018, from <http://www.Nations-encyclopedia.com/Encyclopedia-of-the-Nations,France1Environment-available/Europe/France-ENVIRONMENT.html>,
- UNESCO. (1982). *Basic Concepts & Considerations in Educational Planning & Management*. Bangkok: Unesco Regional Office for Educational in Asia & the Pacific.
- United Nations Environment. (2015). *The Stockholm Declaration 1972*. Retrieved March 10, 2015, from <http://www.unep.org/The-Stockholm-Declaration-1972> [Online]. Available/Documents. Multilingual Default.
- Yamamoto, T. (1999). Code, Article 44, “A juridical person is bound to make compensation for any damages inflicted upon others by its managers (directors) or other representatives in the performance of their functions. When damages are inflicted upon others by an act not within the scope of the object of juridical person. The members & managers (directors) who voted in favors of said act. as well as the managers (directors) & other representatives who executed the same, are jointly responsible to make compensation for such damages. Hiroshi Ode, *Japanese Law*, 2. New York: Oxford University Press, P. 140